

TÜRKÇE

Türkçe Dersi Püf Noktaları

Bu pratikleri öğrenmiş miydiniz?

Sevgili öğrenciler, bilindiği gibi, sınavlarda bilgiyi kullanmanın yanında dikkat ve hız da ölçülmektedir. Genelde öğrenciler, konuyu bildikleri halde test tipindeki soruları yapmakta güçlük çekmektedir. Bunun birkaç sebebi vardır: yeterince test tipindeki soruları çözmemesi, konunun pratik, can alıcı noktalarını bilmemesi gibi... Bu eksikliği gördüğüm için Türkçe konularını kısaca anlattım ve konuyla ilgili çıkan soruların çözümünde uygulanması gereken pratik teknikleri verdim. Aşağıda 99 madde halinde verilmiş bu bilgiler, eminim işinizi daha da kolaylaştıracaktır; bu yüzden bunları mutlaka inceleyin. Faydalı olması dileğiyle...

1. Sözcüğün türü, görevi, işlevi, çeşidi sorulursa sözcüğün isim mi, zarf mı, sıfat mı, zamir mi, edat mı olduğuna bakılacağını;
2. Sıfatların isimleri, zarfların genellikle fiilleri nitelediğini (güzel kız: sıfat; güzel konuş: zarf);
3. Sıfatların mutlaka ilgili olduğu isimden önce gelmesi gerektiğini (kötü insan: sıfat);
4. Niteleme sıfatlarının önündeki isim düşerse sıfatın adlaştığı sıfat olduğunu (kötülerle arkadaşlık yapmayın: adlaştığı sıfat)
5. Yükleme eylem almış fiilimsiden oluşan cümlelerin isim cümlesi olduğunu (tek amacım, sizleri gelecekte iyi yerlerde görmektir.)
6. İsmi -e , -de , -den hal ekleriyle biten öğelerin genellikle dolaylı tümleç olduğunu, ismin -i haliyle biten öğenin her zaman belirtili nesne olduğunu, 3. Tekil iyelik ekiyle (-(s) i) biten öğenin özne olduğunu (yolda gördüm: DT) (bahçeyi gezdim: b.n) (babası geldi: öz.);
7. -den ekiyle biten öğe cümleye bir sebep anlamı katarsa o öğenin zarf tümleci olduğunu (hastalandığından gelemedi: zt);
8. -de ve -den çekim eklerinin sıfat tamlaması kurduklarında yapım eki özelliğini kazandığını (sıradan insanlar, candan arkadaşım, gözde öğrenci: önündeki isme "nasıl" sorusunu yöneltebiliyoruz öyleyse altı çizili ekler sıfat yapmıştır ve bu yüzden artık yapım ekidir.);
9. İyelik eklerinin bir ismin sonuna gelerek onun kime ait olduğunu bildirdiğini, iyelik eklerini daha kolay bulabilmek için ismin başına "benim, senin, onun, bizim, sizin, onların" getirebileceğimizi (kitabım, yavrusu...);
10. İyelik eki almış bir ismin başında iyelik zamiri (benim, senin, onun...) kullanılmamışsa bunların tamamının "tamlayanı düşmüş isim tamlaması" olduğunu (pantolonum, annesi...);
11. Her - im ekinin aynı ek olmadığını
(* telefonum nerede? :1.tekil iyelik eki "benim telefonum",
*çok iyiyim: ekfiilin geniş zamanı; çünkü isme gelmiş ve onu yüklem yapmıştır,
*bizim çocuklarımız: tamlayan eki,
*ölümden korkma: fiilden isim yapım eki
*yanına geleceğim: şahıs ekidir, bütün şahıs ekleri mutlaka kip ekinden sonra gelir);
12. İsim (ad) tamlamalarında ilk sözcüğe tamlayan ikinci sözcüğe tamlanan dendiğini (yüreğinin sesi) ;
Tamlayan t.nan
13. İsim tamlamalarında tamlayanla tamlananların yer değiştirebileceğini (içini gıcıkliyordu bütün erkeklerin); t.nan, tamlayan
14. Belirtili isim tamlamalarında her iki unsurun da ek aldığını ve tamlanana "neyin, kimin" sorularını yöneltebildiğimizi (bahçenin kapısı: neyin kapısı)

Belirtisiz isim tamlamalarında sadece tamlananın 3.tekil kişi iyelik eki aldığını tamlayanın hiçbir ek almadığını ve hem daha kolay bulabilmek hem de sıfat tamlamalarıyla karıştırmamak için tamlanana "ne" sorusunu sorduğumuzu (bahçe kapısı: ne kapısı?);

15. Belirtili ad tamlamalarında araya sıfatların girebileceğini ya da tamlayanın sıfatlarla nitelenebileceğini (sütçü İmam'ın kahraman torunları);
16. –in tamlayan ekinin yerine bazen –den ekinin de kullanılabileceğini (aşağıdakilerden hangisi...);
17. Takısız isim tamlamalarında iki unsurun da ek almadığını. Tamlananın neye benzediğini ya da neyden yapıldığını, ayrıca sıfat tamlamalarıyla karıştırmamak için araya “den” ya da “gibi” getirmemiz gerektiğini (altın (dan) yüzük ,ipek (gibi) saç) Takısız isim tamlamalarıyla niteleme sıfatlarını birbiriyle karıştırmayın, niteleme sıfatlarının arasına “gibi” “den” getiremezsiniz. (yorgun adam: sıfat tamlaması);
18. Bir sıfatın birden çok adı niteleyebileceğini (yeni ev ve araba);
19. Bir ismin birden çok sıfatının olabileceğini (zeki, çalışkan, dürüst, bir öğrenciydi);
20. Kurallı birleşik sıfatların , -lı, -li eki almış sıfat tamlamalarının ismi nitelemesiyle ve sıfat tamlamasında isimle sıfatın yer değiştirmesi ve isme getirilen 3. T.k. iyelik ekini almış söz grubunun ismi nitelemesiyle oluştuğunu (uzun saç: sf. Tm. ~ uzun saçlı erkek: birleşik sıfat; bozuk yol: sf. Tm. ~ yolu bozuk köy: birleşik sıfat);
21. Belirtisiz isim tamlamalarının da sıfat olarak kullanılabileceğini (altın sarısı saç);
22. Zamirlerle de isim tamlaması kurulabileceğini (benim üniversitelerim, senin dünya, kendi insanlarımız, kimin nesi)
23. Geçişli fiillerin yani neyi, kimi sorularını yöneltebildiğimiz fiillerin kılış fiili (atmak, delmek, açmak), bir hareket bildiren, geçişsiz olan ve hareketin kişinin kendi isteğiyle gerçekleştiğini ifade eden fiillere durum fiili (yürümek, güldü, oturmuş) bir hareket bildirmeyen, eylemin kişinin kendi isteği dışında gerçekleştiğini ifade eden ve geçişsiz olan fiillere oluş fiili (kararmak, sararmak, solmak, büyümek)dendiğini ;
24. Fiil kiplerinin haber kipleri (-di, -miş,-yor, -ecek , -ar,-mez) Ve dilek kipleri (-ayım, -alım, -a , -malı, emir ekleri) olmak üzere ikiye ayrıldığını;
25. Basit zamanlı fiillerin tek; birleşik zamanlı fiillerin iki kip eki aldığını (gelmiş: basit zamanlı ~ gelmişti: birleşik zamanlı)
26. Bir fiil birleşik zamanlı ise orada mutlaka bir ekfiilin olduğunu (çalışmalıymışım ~çalışmalı imişim);
27. Bir cümlede eğer isim soylu bir sözcük yüklem olmuşsa orada mutlaka bir ekfiilin olduğunu (sınıf temizmiş, her şeyim sensin, bu yaptıklarım senin içindi, o da iyidir.);
28. Fiil çatısı denince, fiillerin özne ve nesneye göre aldığı durumun sorulduğunu;
29. Öznesine göre fiil çatısının etken, edilgen, dönüşlü, işteş olarak dört grupta incelendiğini;
30. Bir fiilin edilgen olabilmesi için mutlaka –l , -n çatı eklerini alması gerektiğini ve öznesinin (eylemi yapanın) belli olmaması gerektiğini (sokaklar temizle-n-di) (kim tarafından temizlendi? Cevap yok)
31. Bir fiil edilgen çatılı ise öznesi mutlaka sözde öznedir. (çaylar içi-l-di) (çaylar: sözde öznedir)
32. Bir fiilin dönüşlü olabilmesi için –l, -n çatı eklerinden birini alması, öznenin belli olması ve kendi kendine olma anlamı vermesi gerektiğini (kadın aynanın karşısında süsle-n-di) (kadın: gerçek özne)
33. Bir fiilin işteş çatılı olabilmesi için “–iş” çatı ekini mutlaka alması, öznenin en az iki kişi olması ve eylemin birlikte ya da karşılıklı yapılma anlamı vermesi gerektiğini (çocuklar döv-üş-tü: karşılıklı ~ kadınlar gül-üş-tü: birlikte);
34. Etken fiillerin öznesinin belli olduğunu yani öznesinin gerçek olduğunu ve –l , -n , -ş çatı eklerinden birini almaması gerektiğini (çocukları dövdü)
35. Fiillerin nesnesine göre “geçişli, geçişsiz, oldurgan, ettirgen” olduğunu,

36. Bir fiilin başına “onu” zamirini getirebiliyorsak o fiilin geçişli, getiremiyorsak geçişsiz olduğunu (“ sevdi” geçişli bir fiildir; çünkü “onu sevdi” diyebiliriz.) (“oturdu” geçişsiz bir fiildir çünkü “onu oturdu” diyemiyoruz. Yani geçişliler nesne alabilirken geçişsizler alamıyor);
37. Geçişsiz bir fiilin –r , -t , -tır ekleriyle geçişli yapılabileceğini ve geçişsizken geçişli yapılan bu fiillere oldurgan fiil dendiğini (adamı öl-dür-dü)
38. Geçişli fiillerin –t, -tır, -r ekleriyle yeniden geçişli yapılarak geçişlilik derecesinin artırılabilceğini ve bu tür fiillere “ettirgen” çatılı fiiller dendiğini (bir de kitap al-dır-dı.);
39. Sıfat fiil, zarf fiil ve isim fiil eklerinin üçüne birden fiilimsi(eylemsi) dendiğini (sıfatfiil ekleri: an-ası-mez-ar-dık - ecek -miş) (zarf fiil ekleri:-arak, -ıp , -madan, -ınca, -dıkça , -dığında...) (isim fiil ekler:- ma , -ış , -mak) ;
40. Her -acak, -mez , -ar , -miş eklerinin sıfat fiil olmadığını, sıfat fiil olabilmesi için genellikle sıfat tamlaması kurması gerektiğini, söz konusu ekler eğer temel cümlede fiili yüklem yapmışsa zaman ekleri olduğunu (geçmiş günleri yad ettik: sıfat fiil eki) (günler ne çabuk geçmiş: geçmiş zaman eki)
41. Bir cümlede kaç tane fiilimsi varsa o kadar yan cümle olduğunu (bir gülüşün ölmem için yetecek: iki fiilimsi eki olduğu için iki yan cümle vardır.);
42. Bir cümlede eğer fiilimsi varsa o cümlenin girişik birleşik bir cümle olduğunu ve cümle yapısına göre sorulursa önce şıklarda fiilimsi olup olmadığına bakacağımızı (gülerek yanıma geldi :girişik birleşik bir cümledir; çünkü –erek fiilimsisi ekini almıştır);
43. Birleşik fiillerin iki fiilin birleşmesinden (öpüver, bakakaldı, yapabildi...), bir isimle bir yardımcı fiilin birleşmesinden (mutlu olmak, fark etmek, emretmek, etkili kılmak...) ya da deyim cümlede yüklem olmasıyla (baltayı taşla vurdu) oluştuğunu;
44. Fiil kipinde anlam kaymasının bir zaman ekinin ya da dilek kipinin bir başka zaman eki ya da dilek kipi yerine kullanılması olduğunu (sabahları yürüyorum (yürürüm), Nasrettin hoca eşeğe ters biner (binmiş));
45. Yapım eki almamış sözcüklerin basit (geldi, çaylar ,seviyorum..), yapım eki almış sözcüklerin türemiş (taşlık, ışık, sevgi...) olduğunu ;
46. Yapım eklerinin sözcüğün anlamını ve türünü değiştirdiğini (uç-ak, göz-lük, çiz-gi);
47. Çekim eklerinin sözcüğün anlamını ve türünü değiştirmediğini, adlara gelen çekim eklerinin durum ekleri, iyelik ekleri, çoğul eki, tamlayan eki; fiile gelen çekim eklerinin ise kip ve şahıs ekleri olduğunu;
48. İkili kökün (ortak kök, kökteş) anlam değişikliği olmadan hem isim, hem fiil kökü olarak kullanılabilen kökler olduğunu (boya aldım: isim) (evi boyamış: fiil), “ortak köklü” sözcüklerle “sesteş, eş sesli” sözcüklerin farklı olduğunu, sesteş sözcükler arasındaki ses benzerliğinin tesadüfi olduğunu ve aralarında hiçbir anlamsal bağ olmadığını oysa ortak köklü sözcüklerde anlamsal bağ olduğunu (gül: “gül.” Dedi bülbüle: bu cümlede geçen ilk “gül” sözcüğü isimdir, ikincisi ise fiildir; dikkat ettiyseniz aralarında hiçbir anlamsal bağ yok, öyleyse bunlar sesteş) ;
48. İkilemelerin ve edat öbeklerinin de sıfat, zarf, isim olarak kullanılabileceğini (çocuk gibi ağlıyordu: edat öbeği zarftır. Deste deste para: ikileme sıfat görevindedir);
49. cümle öğelerine ayrılırken önce yüklem tam ve doğru olarak bulunması ve hemen ardından yükleme “kim, ne” sorularını yönelterek öznenin bulunması gerektiğini, özne bulunmadan nesnenin bulunmaması gerektiğini;
50. Cümlenin öğeleri bulunurken isim tamlamalarının, sıfat tamlamalarının, deyimlerin, ikilemelerin, birleşik sözcüklerin bölünemeyeceğini;

51. Anlatım bozukluğu sorularında;

- A) Cümlelerin dil bilgisi kurallarına uygun olup olmadığına,
- B) Ortak öğelerden kaynaklanan bir yanlışlığın olup olmadığına,
- C) Tamlama yanlışlarına,
- D) Yan cümlelerin yüklemi ile asıl yüklem çatı uyumuna,
- E) Sözcüğün cümlede doğru yerde kullanılıp kullanılmadığına,
- F) Bir sözcüğün yanlış anlamda kullanılıp kullanılmadığına,
- G) Sözcükler ya da düşünceler arasındaki anlam çelişkisine,
- H) Cümlelerin duru, akıcı, açık olup olmadığına ve gereksiz sözcük olup olmadığına,
- İ) Özne- yüklem uyumuna bakılacağını;

52. Duru cümlelerin içinde gereksiz sözcük bulunmayan cümle olduğunu

53. Akıcı cümlelerin kolay okunur, anlaşılır bir cümle olduğunu

54. Yalın cümlelerin söz sanatlarından arınmış cümle olduğunu

55. Ara sözlerin iki virgül, iki kısa çizgi ya da iki parantez arasında söylenen açıklama niteliğinde bir söz olduğunu ve ara sözün cümleden çıkartıldığında cümlelerin anlamının bozulmadığını (Ayşe, evin en büyük olanı, dün gelin oldu.);

56. Ara sözün görevi sorulduğunda aslında cümlelerin hangi öğesini oluşturduğunun sorulduğu (yukarıdaki cümlede ara söz özne görevindedir.);

57. Eksilteli cümlelerin yüklemi söylenmemiş cümle olduğunu (karşımıza birdenbire çıkıveren bir deniz...);

58. Cümlelerin kuruluşuna (dizilişine) göre ya kurallı (düz) ya da kuralsız (devrik) olduğunu, yüklemi sondaysa kurallı, sonda değilse devrik olduğunu (yarın size geleceğim: kurallı) (yarın geleceğim size: devrik)

59. Bir cümlelerin yüklemine, “-me, -ma, -mez, -maz, -sız, -siz ekleri ya da “yok” , “değil” sözcükler varsa o cümlelerin olumsuz bir cümle olduğunu;

60. Sözcüklerin yanlış yazılmasının, sözcüklere getirilen eklerin yanlış olmasının yazım yanlışlığı olduğunu;

61. Özel isimlerin hepsinin büyük harfle başlaması gerektiği; aksi takdirde bir yazım yanlışlığı yapılmış olacağını (Yaban, Milliyet gazetesi, Karabaş, Meydan mahallesi, Kenan)

62. “f,s,t,k,ç,ş,h,p” sert ünsüzleriyle biten bir sözcüğe “c,d,g” yumuşak ünsüzüyle başlayan bir ek getirildiğinde bu ünsüzler eğer “ç, t, k” ye dönüştürülmezse orada bir yazım yanlışlığı yapılmış olacağını ve bu dönüşümden sonraki ses olayına ünsüz benzeşmesi (sertleşmesi) dendiğini (kitapçı: yanlış ~kitapçı: doğru ve aynı zamanda bir ünsüz benzeşmesi vardır)

63. “p,ç,t,k” sert ünsüzlerle biten kelimelere ünlüyle başlayan bir ek getirildiğinde bu ünsüzlerin yumuşadığını buna da ünsüz yumuşaması dendiğini, özel isimlerde bu yumuşamanın olmadığını (ağaç –ı ~ ağacı, Zonguldak’ı

64. Özel adlara, sayılara, kısaltmalara getirilen çekim eklerinin kesme işaretiyle ayrılması gerektiğini ;aksi takdirde bir yazım yanlışlığı yapılmış olacağını (Ayşe’yi ,TDK’nin,5’te)

65. Bağlaç olan “de, da” nın ayrı yazıldığını, kesinlikle “te,ta” biçimi olmadığını, cümleden çıkartıp cümleyi yeniden okuduğumuzda cümlelerin yapısının bozulmadığını (sana kitap da alacağım.) ;

66. Özel isimden sonra gelen “de, da” bağlacının kesinlikle kesme işaretiyle ayrılmayacağını(sizinle ahmet de gelecekti.);

67. “ki”nin çekimli bir fiilden sonra geliyorsa bağlaç olduğunu ve mutlaka ayrı yazılması gerektiğini (duydum ki unutmuşsun gözlerimin rengini)

68. “ki” eklendiği isimi sıfat yapmışsa yani önündeki isme “ hangi” sorusunu yöneltebiliyorsak o -kinin sıfat yapan “-ki” olduğunu, sıfat yapan –ki’lerin genellikle –“da , -de” ekinden sonra geldiğini ve bitişik yazıldığını (duvardaki resim: hangi resim; üzerindeki elbise: hangi elbise?);
69. “ki” eğer bir ismin yerini tutmuşsa ve “ki” den sonra “ler” çokluk ekini getirebiliyorsak o “ki”nin ilgi zamiri olduğunu ve bitişik yazılması gerektiğini (seninki geliyor ~ seninkiler geliyor);
70. “mi” soru edatının her zaman ayrı yazıldığını, hangi ögeden sonra geliyorsa o ögeyi buldurmaya yönelik olduğunu, - ma , -me olumsuzluk ekinin darlaşmış biçimiyle karıştırmamak gerektiğini (siz mi geleceksiniz? :soru ekidir ve öznenen sonra geldiği için özneyi buldurmaya yöneliktir.) (beni niçin dinlemiyor? :burada –me olumsuzluk ekinin darlaşmış biçimidir ve bitişik yazılmalıdır.)
71. Büyük ünlü uyumuna “kalınlık –incelik uyumu” , küçük ünlü uyumuna ise “düzlük –yuvarlaklık uyumu” dendiğini;
72. İçinde cümleyi kuran kişinin yorumu, beğenisi olmayan, herkesçe kabul edilen yargıların “nesnel” ; kişinin kendi beğenisini, yorumunu dile getiren ve kanıtlanamayan yargılara ise “öznel” dendiğini (dünyanın en uzun nehri nil nehridir: nesnel) (nil’i seyretmeye doyum olmaz: öznel)
73. Bir sanatçının anlatım biçimiyle ilgili cümlelere üslup cümlesi dendiğini (yazar, bu romanında uzun cümleler kullanmış, yöre insanının konuşma dilinden yararlanmıştı.);
74. “Dolaylı anlatım”la “dolaylama” nın farklı kavramlar olduğunu;
75. Birinin cümlesini hiç değiştirmeden kendi cümlemiz içinde aktarmaya “doğrudan anlatım” ,birinin sözünü kendi cümlemiz içinde eriterek, az çok değiştirerek vermeye “dolaylı anlatım” dendiğini (öğretmenim: “bu olmamış.” Dedi. :doğrudan anlatım) (öğretmenim bunun olmadığını söyledi: dolaylı anlatım),
76. Tek bir sözcükle anlatılabilecek bir sözcüğün birden çok sözcükle anlatılmasına “dolaylama” dendiğini (bu yıl bacasız sanayinin yüzleri güldüreceği söyleniyor: turizm kastedilmiş)
77. “İçin” edatının “-mek için” şeklinde kullanıldığında “amaç- sonuç” ; “-dığı için” şeklinde kullanıldığında “ neden – sonuç” bildirdiğini (seni görmek için geldim: amaç-sonuç) (çalışmadığı için kazanamadı: neden-sonuç);
78. Belgisiz zamir ve sıfatların iki sözcükten oluştuğu durumlarda bitişik yazılması gerektiğini (birkaç insan, biraz sevgi, birtakım medya...);
79. “etmek, olmak” yardımcı fiilleriyle oluşmuş birleşik fiillerde isim unsurunda bir ünlü düşmesi ya da ünsüz türemesi olmuşsa bitişik, olmamışsa ayrı yazılması gerektiğini (reddetmek, emretmek, terk etmek);
80. Birleşik fiillerde isim unsuru tek başına kullanılamıyorsa düşüm olmasa dahi bitişik yazılması gerektiğini (defetmek, defol, vazgeçmek ...);
81. Ünlü daralması sorulunca önce –yor ekini arayacağımızı kelimedden –yor’u çıkartınca daralma olup olmadığını anlayabileceğimizi, daralma olabilmesi için mutlaka –yor ekinin olması gerektiği; ancak her –yor ekinin olduğu yerde daralma olmayabileceğini (bekliyor ~ bekle-yor: ünlü daralması var) (seviyor ~sev-iyor: daralma yok);
82. Dilimizde sadece “de-” ve “-ye” fiillerinde -yor eki olmadan da daralma OLABİLECEĞİNİ. (Diye, yiyecek);
83. Virgül ve noktalı virgülden sonra gelen sözcüklerin –özel isim değilse- küçük harfle, diğer noktalama işaretlerinden sonra gelen sözcüklerin büyük harfle başlaması gerektiğini (kuşlar gibi uçmayı, balıklar gibi yüzmeyi öğrendik; ancak çok basit bir sanatı unuttuk: insanca yaşamayı...)
84. Sıfat ve isim tamlamalarında tamlayanla tamlananın arasına virgül getirmenin bir noktalama yanlışlığı olduğunu;
85. -ip, -ıp, -up, -üp bağfiil (zarf fiil) ekini almış fiillerden sonra virgül getirilemeyeceğini (kitaplarını alıp çıktı) ;

86. “ mademki, hâlbuki sanki oysaki” sözcüklerinden sonra gelen “ki”lerin bağlaç olduğu halde kalıplaştığı için bitişik yazılması gerektiğini;
87. Dilimizde üç ayrı türde “o” sözcüğünün olduğunu;
- 88.“o” sözcüğü, bir ismin önüne gelir ve önündeki isme “hangi” sorusunu yöneltebilirsek buradaki “o” nun işaret sıfatı olduğunu (o insanlarla konuşma)(hangi insanlar?)
89. “o” sözcüğünden sonra –lar ekini getirebiliyorsak buradaki “o”nun zamir olduğunu, bu zaminin eğer bir insanın yerini tutarsa “şahıs zamiri” ,insan dışı bir varlığın yerini tutarsa “işaret zamiri” olduğunu (onlar mı söyledi?: şahıs zamiri) (o çok acı olmuş. :işaret zamiri)
90. “niçin” sözcüğünün her zaman soru zarfı olduğunu, niçin anlamında kullanılan “ne, neden, niye, ne diye” sözcüklerinin de soru zarfı olduğunu;
91. Türkçede soru zarfı, soru zamiri, soru sıfatı ve bağlaç olmak üzere dört çeşit “ne” olduğunu,
- A) “ne” sözcüğü “niçin” anlamında kullanılmışsa soru zarfıdır. (yüzüme ne bakıp duruyorsun?)
- B) Önündeki ismi belirtmişse, yani önündeki isme “hangi” sorusunu yöneltebiliyorsak “soru sıfatıdır.” (ne tür romanlardan hoşlanırsın?) (hangi tür)
- C)bir ismin yerini tutmuşsa yani “ne” den sonra “ler” ekini getirebiliyorsak “soru zamiridir.” (bana ne(ler) aldın?)
- D)bağlaç olan “ne” ise sözcük ya da sözcük gruplarını birbirine bağlar ,“ne... ne” olarak kullanılabilir, cümleye olumsuzluk anlamı katar. (ne ders çalışıyor ne okula gidiyor)
- Not:** Bir cümlede “ne... ne” bağlacı kullanılmışsa yüklem olumsuzluk eki almamalıdır; aksi taktirde bir anlatım bozukluğu yapılmış olur.
92. “en” sözcüğünün birkaç istisnası dışında cümlede her zaman zarf olduğunu; (içimizden en adamı oydu: burada “en” sıfattır.) (en güzel şarkıyı o söyledi: burada “en” sıfatın zarfıdır);
93. Cümledeki yargı sayısının, çekimli eylemlerin, eylemsilerin ve ekeylem alarak yüklem olmuş ad soylu sözcüklerin toplamı olduğunu (bir şiir istersin içinde benzetmeler olan, kusura bakma sevgilim heybemde sana benzeyecek kadar güzel bir şey yok) (bu dizelerde altı çizili sözcük ya da sözcükler birer yargıdır dolayısıyla burada toplam altı yargı vardır);
94. “betimlemenin (tasvir etme)”, gözlemlerin okurun gözü önünde canlanacak biçimde olması gerektiğini, bu anlatım biçiminde niteleme sıfatlarının, durum zarflarının çokça kullanıldığını, bir yerin ya da bir kişinin genellikle dış görünüşünün anlatıldığını, hareketin olmadığını, kısaca betimlemenin sözcüklerle resim çizme işi olduğunu (adamın üzerinde açık mavi bir pardösü vardı. Kirli ve biraz da eski bu pardösünün üzerindeki açık kırmızı ve temiz atkı bir çelişki gibi görünüyordu.)
95. “öykülemde” ise bir olay, bir hareket olduğunu (öğretmen sınıfa girdi, defteri imzaladı, yerinden kalkarak dersi anlatmaya başladı....);
96. “açıklamada” yazarın asıl amacının okuyucuyu bilgi sahibi yapmak olduğunu
97. “tartışmada” ise yazarın okuyucunun var olan bilgilerini değiştirmeye çalıştığını, kökleşmiş bir düşünceye karşı çıktığını ve okuyucuya kendi düşüncesini kabul ettirmeye çalıştığını (bizde şiir kesinlikle çevrilemez görüşü hâkimdir. Bugün gidin yazın alanında gelişmiş toplumların yazın tarihine bakın, sanatçıların önce bu işe çeviriyle başladığını görürsünüz ayrıca orijinalinden daha güzel çevirileri göreceksiniz orada. Bu da şiirin çevrilebileceğinin bir kanıtı değil midir?)
98. “örnekleme” nin sözü edilen soyut bir düşüncenin kafamızda daha iyi canlanması, somutlaştırılması için başvurulan bir düşünceyi geliştirme yöntemi olduğunu;
99. Tanık göstermenin (alıntı yapma) ise yazarın düşüncesini daha inandırıcı kılmak için sözünü ettiği konuda, alanında uzman birinin sözünü tırnak içerisinde olduğu gibi alma olduğunu;
- öğrenmiş miydiniz?**